

Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi

Journal of Academic Language and Literature

Cilt/Volume: 5, Sayı/Issue: 2, Ağustos/August 2021

Ülfet DAĞ

Dr., Selçuk Üniversitesi / Türkiye
ulfetdag@selcuk.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0003-3775-6525>

Arcturus'a Yolculuk ve Hayalet Kentin Kadınları Eserlerinde Apollon-Dionysos Dikotomisinin İzleri

The Traces of Apollo-Dionysus Dichotomy in the Works *A Voyage to Arcturus* and *Hayalet Kentin Kadınları*

Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş Tarihi/Received: 02.06.2021

Kabul Tarihi/Accepted: 19.08.2021

Yayın Tarihi/Published: 30.08.2021

Atıf/Citation

DAĞ, Ü. (2021). Arcturus'a Yolculuk ve Hayalet Kentin Kadınları Eserlerinde Apollon-Dionysos Dikotomisinin İzleri. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 5 (2), 1050-1070.
<https://doi.org/10.34083/akaded.946841>

DAĞ, Ü. (2021). The Traces of Apollo-Dionysus Dichotomy in the Works *A Voyage to Arcturus* and *Hayalet Kentin Kadınları*. *Journal of Academic Language and Literature*, 5 (2), 1050-1070.
<https://doi.org/10.34083/akaded.946841>

Bu makale iThenticate programıyla taranmıştır.
This article was checked by iThenticate.

Öz

Nietzsche'ye göre Eski Yunan tragedyasını oluşturan iki güç Apollon ve Dionysos'tur. O, sanatın kökenini Apollon ve Dionysos çatışması bağlamında açıklar. Camille Paglia ise Apollon ve Dionysos'u doğa ve kültürle ilişkilendirir. Paglia'ya göre evren; kültür-doğa, akıl-duygu ve kadın-erkek gibi ikiliklerden oluşur ve tüm ikilikler, birbirlerini tamamladıklarında bir bütünlük meydana gelir. Bu yazı, söz konusu Apollon-Dionysos dikotomisi/ikileşimi üzerinden David Lindsay'ın *Arcturus'a Yolculuk* ve Nurcihan Doğaç'ın *Hayalet Kentin Kadınları* eserlerindeki doğa ve kültür bütünlüğünü incelemeyi amaçlamaktadır. Paglia'nın düşüncelerinden hareketle adı geçen eserler karşılaştırmalı yöntemle analiz edilmiştir. Eserleri bu çalışmaya konu eden ortak noktalar fantastik yoğunlukları, yolculuk maceraları ve insan dünyasını yeniden inşa etme çabalarıdır. Eserlerde, bu inşa sürecine mekân olarak yerküre değil de atmosferdeki Arcturus Yıldızı ve Su Yılanı Takımyıldızı seçilmiştir. Çalışmanın ana argümanını akıl, bilim ve teknoloji ne kadar ilerlerse ilerlesin insanlığın doğanın verdiği yaşam enerjisini, canlılığı ve ilkel güdülerini hiçbir zaman ardında bırakamayacağı fikri oluşturmaktadır. Bu da teorik bağlamda Apollon-Dionysos dikotomisine karşılık gelir. Eserlerde beşerî dünyanın yeniden inşası bu dikotomi temelinde gerçekleşmiştir. Apollon kültürü yaratarak insanı doğallıktan uzaklaştırırken Dionysos onun kültürlenmemiş ve ilkel olan doğasını ifade eder. İkisinin etkileşimi bir kutsal yaşam ilkesidir ve bu da bireylerde yapıcı ve yıkıcı yönlerin bilinmesiyle simgeleşir. Karakterler, son tahlilde zıtlık olarak görülen ikiliklerin farkındalığına erişerek bunların birbirini tamamlayan güçler olduğunun bilincine varmışlardır. Bu bağlamda Apollon-Dionysos dikotomisinin eserlerde yıkıcı ve yaratıcı güç olarak harmonik bir biçimde işlev gördüğü gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: doğa-kültür, Apollon, Dionysos, kitonyan, mistisizm

Abstract

According to Nietzsche, the two forces that form the ancient Greek tragedy are Apollo and Dionysus and explains the origin of art in the context of the unity of the two gods, Apollo and Dionysus. Camille Paglia associates Apollo and Dionysus with nature and culture. The universe consists of dualities such as culture-nature, mind-emotion and woman-man. Unity occurs when all dualities complement each other. The study has aimed to examine the nature and cultural integrity of the works through the Apollo-Dionysus dichotomy. Based on Paglia's view, A Voyage to Arcturus by David Lindsay and Hayalet Kentin Kadınları by Nurcihan Doğaç have been analyzed with a comparative method. Their common points, the subject of this study, are their fantastic density, journey adventures and rebuilding the human world, and that they do this not on Earth but in the known constellation of the Arcturus star and Hydra in the atmosphere. The main argument of the study is that no matter how much humanity progresses with reason, science and technology, it will never leave behind the energy of life, vitality and primitive motives given by its nature. This corresponds to the Apollo-Dionysus dichotomy in the theoretical context. The reconstruction of the human world in the works took place on the basis of this dichotomy. Although Apollo removes man from naturality by creating culture, Dionysus expresses his uncultured and primitive nature. The interaction of them is the sacred life principle, and this is symbolized by individuals knowing their constructive and destructive aspects. The characters have reached the awareness of dichotomies seen as opposites and realized that these are forces that complement each other. In this context, it has been observed that Apollo-Dionysus dichotomy functions as a destructive and creative force in a harmonious way in the works

Keywords: nature-culture, Apollon, Dionysos, kitonian, mysticism

Giriş

David Lindsay'ın 1920'de kaleme aldığı *Arcturus'a Yolculuk* isimli eser, insanın kendini keşfetme serüveninin hikâyesidir. Bir medyumun düzenlediği “materyalizasyon (maddileştirme, gerçekleştirme)” denilen ruh çağırma seansıyla başlayan ve Dünya'dan Arcturus sisteminin Tormance Gezegeni'ne yapılan seyahat, evrenin anlamını çözmek adına girilen maceraları konu edinir. Bu gezegendeki insanlar, bitkiler, varlıklar, renkler ve organlar o kadar karnavalesktir ki eserin başkahramanı Maskull yaşama dair bunların her birinden farklı şeyler öğrenir. Maskull için bu seyahat bir arayış ve görev bilincine ulaşmayı ifade eder.

Maskull'ın yolculuğu bir çağrıyla başlar. Maskull ve arkadaşı Nightspore bir ruh çağırma seansına gider ve orada çağırılan kişi, Krag isimli biri tarafından öldürülür. Nightspore'un tanıdığı olan Krag, ikisini de (hem Nightspore'u hem de Maskull'u) Surtur'u bulmak üzere bir yolculuğa davet eder. Daveti kabul edilir ve Starkness isimli gözlemevi buluşma noktası olarak tayin edilir. Buraya Krag'den önce gelen iki arkadaştan Maskull, gözlemevinin merdivenlerinden çıkarken bir ağırlık hisseder ve daha fazla çıkamaz. Sonrasında Krag'ın gelmesiyle onları Tormance'a taşıyacak araca binebilmeleri ve merdivenleri tırmanabilmeleri için kanlı bir ritüel gerçekleştirmeleri gerekir. Krag, ikisinin de kolunu keserek kanlarını akıtır. Bu eylemden sonra iki arkadaş merdivenleri rahatça çıkarlar. Starkness isimli gözlemeviden Tormance'a doğru yola çıkan bu üç kişiden yalnızca Maskull yolculuğun zorluklarına dayanarak yeni topraklarda gözünü açabilmiştir. Krag ve Nightspore'u bulamayan Maskull, bilmediği bu yerde onları aramaya koyulur ve gezegende hiç de alışık olmadığı tuhaf insanlar ve canlılarla karşılaşır. Her gittiği yerde bir şeyler öğrenen Maskull, bazı seçimleri sonucu kötü davranışlar sergiler. Ateş diyarı Muspel'in ateşini bulmaya çalışırken kaybettiğini sandığı Nightspore birdenbire ortaya çıkar. Bu ortaya çıkış, Maskull'ın ölüp Nightspore'a dönüşmesidir. Nightspore, Tormance'taki kuleye tırmanarak gerçekle yüzleşir ve mücadelenin devam edeceğini anlar. John Clute'a göre eser dünyanın gerçek yüzünü ve yanılısamalarını, yaratan yaratıcı aklın ikincil gerçekliğini gözler önüne serer. Bu da tam olarak Gnostisizm'den alınan “yaratılan evrenin kutsal olmadığı ya da Tanrı'nın bir parçası olmadığını, bunun yerine, sadece, bizi (ya da gerçek Tanrı'yı yansıtan kıvılcımımızı) gerçeklikten uzak tutan bir şey olduğunu iddia eden bir düşünceler bütünüdür” (2002, s. 367).

Çalışmaya konu olan diğer eser *Hayalet Şehrin Kadınları*, Nurcihan Doğan tarafından 2009'da kaleme alınmıştır. Feminist bilimkurgu olarak sınıflandırılan eserde, uzayda bir nevi Birleşmiş Milletler'i andıran Samanyolu Birliği adına üç elçi, Su Yılanı Takımyıldızı'nda bulunan İnci Kızlar Gezegeni'ne gönderilir. Tıpkı *Arcturus'a Yolculuk*'ta olduğu gibi, bu eser de yolculukla başlar. Eserde olaylar üç elçiden biri olan Loom tarafından aktarılır. Loom sadece olayları aktarmaz aynı zamanda tasavvuf terimleri vasıtasıyla düşüncelerini dillendirir. Eserde, bölüm başları

ile Loom'un aktarımlarında halk ozanları ve mutasavvıflardan alıntı ve epigraflara da yer verilmiştir.

Terimler ve düşünceler esere farklı bir boyut kazandırır. Bir tarafta uzay teknolojisi, diğer tarafta eski çağlara ait söylemler, bilim-teknoloji ile insanın ruhsal dünyasının bütünleşmesi mevzubahistir. Veli Uğur, eserde “sadece makinelerden ve sıradan insan isteklerinden oluşan bir çevre yerine daha derinlikli, uhrevi yanları olan bir gelecek vizyonu çizildiği”ni dile getirir (2019, s. 77). Farklı gezegenlerden gelen üç elçi, İnci Kızlar Gezegeni'nde birtakım araştırmalar yapar ve gezegendeki yöneticilerden gezegenle ilgili bilgiler alır. Elçiler; Veronlu Nenna, Dünyalı Selcen ve Sagalı Loom'dur. Üç elçi, gezegende farklı bir hava hissederler ve onların bu hissiyatının sırrını da Gallo isimli kişi ortaya çıkarır ve onlara Urgun Selenge şehrinde ve oradaki hastalıktan ötürü şehrin bir hapishaneye çevrildiğinden bahseder. Urgun Selenge'ye giriş yasaklanmıştır ancak üç elçi meraklarından yasağı delerek Gallo'nun da yardımıyla buraya girerek yaşananları kendi gözleriyle görür, gönülleriyle öğrenirler.

Urgun Selenge tam manasıyla bir hayalet şehri andırır. Etrafta hayat belirtisi yoktur, hiçbir canlı göremezler. Bir gece, Loom'u uykusundan uyandıran gizemli bir sesle olayların sır perdesi aralanmaya başlar. Onu uyandıran ses, zamanında İnci Kızlar Gezegeni'ndeki yönetimin bazı politikalarına karşı çıkan Ayısıtlar denilen bir grubun üyesi olan Nenna'ya aittir. Daha sonra Nenna'nın bir çeşit transa girerek bedenlen ölüm ancak ruhen yaşayan o grubun üyelerinden gezegende olup bitenlerle ilgili bilgi alması ve onlardan “sırrın sırrına erişmeyi” öğrenmesiyle olaylar boyut değiştirir. Tüm bunların yönetici Kaççora ve ekibi tarafından öğrenilmesi, elçilerin ve Gallo'nun yargılanma süreci, Ayısıtlar'ın metafiziki müdahaleleriyle olaylar çözümlenir ve Nenna, o gezegende kalarak bir nevi gezegendekiler ve Ayısıtlarla aracı konumuna geçer. Diğer elçilerse daha bilinçli ve hayatın sırrına erişmiş bir şekilde kendi gezegenlerine giderek görevlerini yerine getirmeye devam ederler.

İki eseri bu çalışmaya konu eden en önemli özellikleri ikilikler üzerine kurulmaları, soyut ve somut dünyaları bu ikilikler üzerinden yansıtılmalarıdır. Kişinin doğa ile olan mücadelesi ve bütünlüğü Tormance'da Maskull ve Nightspore ile yansıtılırken İnci Kızlar'da teknoloji karşısında doğanın dişil gücü Ayısıtlarla temsil edilir. Beden-ruh, doğa-kültür, acı-zevk gibi ikilikler üzerine kurgulanan eserlerin ana yapısını, bilimkurguyla birlikte mitik unsurlara yapılan göndermeler ve mistik unsurlar oluşturur. Bu bağlamda aşağıda, insan doğasının yeniden inşasında rol oynayan bu ikilikler, Camille Paglia'nın Apollon-Diyonizos dikotomisi bakış açısıyla karşılaştırmalı yöntemle ele alınarak analiz edilecektir.

Nietzsche'den Paglia'ya Apollon-Dionysos Dikotomisi

Nietzsche, 1872'nin başlarında yayımlanan *Tragedya'nın Doğuşu* yahut tam adı ile *Müziğin Geistından Trajedinin Doğuşu* (Die Geburt der Tragödie aus dem Geiste der Musik) isimli eserinde Yunan dünyasının kökenine iner ve sanatın gelişimini irdeler. Bu bağlamda Apollon ve Dionysos'u sanat tanrıları olarak tragedyada cisimleştirir. Apollon plastik sanatların, Dionysos müziğin tanrısıdır (Nietzsche, 2016, s.17). Dionysos ve Apollon birbirlerini karşılıklı olarak yükselterek Helen varlığına egemen olmuşlardır. Ona göre hayatın kaynağı, ilkel olarak tabir ettiği yaratıcı enerjidir. Batı dünyası da bu yaşam kaynağının içini boşalttığından dolayı düşüştür. Nietzsche ilkel yaşam kaynağını Dionysosçu olarak tanımlar ve bu tanımlamada Yunan şarap tanrısı olarak bilinen Dionysos'un âlemlerinden ve karnavallarından esinlenmiştir. Bu iki karşıt tanrı sadece tragedyayı değil Yunan yaratıcılığının da temelini oluştururlar. Azra Erhat mitoloji sözlüğünde Apollon'u Dionysos'la bu anlamda şöyle tanımlar:

Apollon aydın, durgun, ölçülü gücü simgeler, ışıktır, doğayı görme, varlığı akılla algılama ve akıl yetisine dayanan yöntemlerle biçimlendirme gücü ve yeteneğidir, Apollon plastik sanattır, ama aynı zamanda da öngörmedir, anlama ve kavramadır, ışığın doğayı bir projektör gibi aydınlatıp karanlık kalan sırlarını çözümlemesidir. Ama bu güç, insanı bir seyirci ve bir taklitçi olmaktan da ileri götürmez, yaratıcılık insanın doğaya bir başka türlü coşkuyla karışmasını şart koşar, karanlık güçlerin gizemine ermesini. İşte bu gücü de Dionysos, şarap tanrı simgeler. Dionysos doğanın kendisi değil, bir ana tanrıca değil de, insana doğayla birleşmeyi sağlayan bir araçtır sanki. İnsan için düşünülmüş, yaratılmış bir tanrıdır (Erhat, 2002, s. 44).

Yunan kültüründe bu iki zıt güç, sembolik olarak farklı çağrışımlara sahiptir. Bir tarafta ahlâk dışı arzuların, sezgisel ve yaratıcı coşkunluk ve sarhoşluğun verdiği mutluluğun kaynağı olan Dionysosçu güçler; diğer tarafta ise ahlâk düzeninin ve ayık bir akılçılık hâlinin kaynağı olan Apolloncu güçler vardır. Temelde bu iki kutuptan Apollon kozmosu, Dionysos ise kaotik yaşamı sembolize eder. Batı medeniyeti modern toplumu oluştururken Dionysosçu medeniyetin yaratıcısı olan kaotik gücü bastırıp toplumu yaratıcı güçten mahrum bırakarak Apolloncu olmuştur. Yaratıcı güç olarak sanat, tragedyada varlığını sürdürür çünkü Apollon ve Dionysos etkileşimi burada yansıtılır. Özellikle Sokrates sonrası Atina tragedyası bu ilişkinin ürünüdür ve Batı, romantizmle birlikte, uzaklaştığı Dionysos'a sanat ve müzik yoluyla yeniden erişir (Hitchcock, 2013, s. 53). Campbell'a göre bunu ilk fark eden ve farklı anlatan Schopenhauer'dur. Schopenhauer'ya göre Kant'ın mantık kategorileriyle, Hinduların Maya düşüncesi aynıdır veya aynı kaynaktan gelirler. Bunun neticesinde Avrupa'nın rasyonalizmi ile Hint mistisizmi Alman romantiklerinin eserlerinde bir yaratım etkinliği oluşturmuştur. (2018, s. 56-57). Nietzsche'nin tanımladığı Apollon ve Dionysos; Schopenhauer'nun "arzu (Wille)" ve "tasavvur (Vorstellung)" olarak

ayırıldığı dünya anlayışını anıştırır. Tasavvur olarak dünya, dünyanın fiziksel yönünü imler ve her şeyin bilinebilirliğini vurgular. Tasavvur insan görebildiği şeylere bilinç aracılığıyla bağlıdır. Arzu ise tasavvurun aksine görüngü değil doğadaki her şeyin özüdür. Nesnelere bir öznenin tasavvuruyken iç doğası da arzuya karşılık gelir (Schopenhauer, 2020, s. 7, 59). Tasavvur görmekle ilişkili olduğundan Apollon'u; arzu öze ulaşma olduğu için Dionysos'u temsil eder. Farklı bir ifadeyle "Görünenlerin dünyasına karşılık gelen Apollondur. Tüm görünenlerin -öznenin, nesnenin-gerisindeki birlik ve istenç Dionysos"dur. (Vanleene, 2011, s. 245). Campbell'a göre Apollon rasyonel bilincin, Dionysos bilinçdışının sembolüdür. Dionysos, Apollon karşısında anti-tanrı şeklinde nitelendirilse de aslında Apollon ile eş güçtedir. Güçler arası denge ikisi arasında etkileşim olduğunu gösterir (2018, s. 192).

İki güç arasındaki denge ya da etkileşime "principii individuationis" yani bireyleşme ilkesi denir. Principii individuationis, görünenin üzerindeki perdenin kalkmasıyla erişilebilecek bir hakikattir. Nietzsche'ye göre principii individuationis parçalandığında insanın en derinliklerindeki doğa, ondan gelen haz ve büyülenmeyle Dionysos'u ortaya çıkarır (Campbell, 2018, s. 301)). Bu da bizi maddi olandan manevi olana, görünümün altındaki gerçekliğe götürür. O hâlde doğa insanın bireyleşme sürecindeki manevî alanı yani Dionysosçu yönüdür. Öte yandan bunların karşısında ölçülülük ve kendini bilme düsturuyla karşımıza Apollon çıkar ki o, "principii individuationis"i yücelten akıl olarak ölçülülükü sağlayacak kuralları koyar.

Apolloncu olmayan, evrenin düşmanları olan daymonlar; Apolloncu dünya dışından geldikleri için barbar olarak görünüp dışlanmışlardır. (Nietzsche, 2016, s. 21). Daymonlar, Apollon öncesi titanlar çağından oldukları ve Apolloncu dünyanın dışından, barbarlar ve titanlar dünyasından geldikleri için aşağılanırlar. Burada aslında barbarca ve titanca olan Dionysosçu'dur. Bunun için Prometheus ve Oidipus örnek gösterilir. Prometheus insanlara karşı beslediği sevgi yüzünden ateşi onlara vermesi nedeniyle cezalandırılırken Oidipus aşırı bilgeliğiyle Sphenks'in bilmeceğini çözerek başına gelen kötülüklerin baş faili olmuştur (Nietzsche, 2016, s. 32-33). Apollon, Dionysos'un karşısına aklın, itidal ve kültürün temsili olarak çıkar. İnsan kültürünün tanrısı Apollon, doğa tanrıçasının (ikiz kardeşi Artemis) dengeleme unsuru olduğundan burada kültür önemli bir yapı taşı olarak karşımıza çıkar (Campbell, 2018, s. 183). Apollon, doğanın karşısında denge unsuru olarak aslında doğaya yabancılaşmadır.

Camilla Paglia, *Cinsel Kimlikler* (2001) isimli kitabında, temelinde Apollon-Dionysos dikotomisinin yer aldığı doğa ve kültür ayırımına yer verir. Paglia, toplumu suni bir yapı olarak tanımlarken doğayı da bu yapının karşısındaki direnç olarak görür. Bu ikisinin kesişim noktası cinsellik ve erotizmdir. Mısır'da gök ve yer kültü uyum içindeyken Yunan'da bu uyum ayrılmış ve üstün olan Apollon olmuştur. Tanrılar, Olympos Dağı'nda yani bir dorukta yaşarlar ve buradan göğe yükseliş söz konusudur.

Bu yükseliş batı düşünce sistemi ve sanatında yücelik kavramını ortaya çıkarmıştır. Batı kültüründeki Apollon'u Paglia şu şekilde resmeder:

Apollonik doğaya karşı çizilen bir çizgidir. Olympos tanrıları toprak kültüne ve doğa anaya ihanet eden, ataerkil tanrılardır. Kitonyan dünya, doğa ananın değerinin ve tinsel anlamının sınırdığı yerdir[...] Nietzsche Apollon'u principium individuationis'in muhteşem ilahi imgesi, bireyselliğin ve sınırların tanrısı olarak tanımlar. Batının bireyselliği apolloniktir. Batılı ego ölümlü, tanımlanabilir ve görünürdür. Apollon, batılı kişiliğin bütünlüğü ve iç içe geçmişi; heykelimsi katılgın keskin sınırları olan bir biçimdir. Kanun koyucu Apollondur. Apollon toplum ile din arasındaki mesafeyi ortadan kaldırır. O, kapsayan ve dışlayandır. Yukarıda olan aristokratlardı, tıpkı otoriter ve baskıcı Olympos tanrıları gibi. Baskı altında tuttıkları şey, kitonyanın canavarca devasılığı, toplumun her gün arınması gereken o çamurumsu gece âlemidir (2004, s. 82).

Paglia'nın kitonyan olarak bahsettiği ise Dionysosçu olandır. Dionysos, Apolloncu gök kültürünün karşısında konumlanan yer kültürünün sembolüdür. Dionysos, Apollon gibi Zeus'un oğludur ancak Olympos'ta ona yer yoktur. Apollon, Batı dünyasının yükselişini Dionysos ise çöküşünü temsil eder. Paglia, Plutarch'ın "hygra physis" sıvı ya da ıslak doğasının Dionysos'un akışkan ilkesi olduğunu, bunun da kadın bedeniyle özdeşleşen toprak ve suyla oluşan balçık ve bataklık yani kendi tabiriyle kitonyan olduğunu dile getirir (2004, s. 99-100) ve kitonyanın özelliklerini şöyle sıralar:

Sıvıların tanrısı Dionysos kısmen sivilleşmiş, erkeklere ait olmayan maddenin dünyasına hükmeder. Doğanın kadınsı döl yatağında nesnelere ve sanata yer yoktur. Dionysos annelik kültürünü kucaklayan bütünlüktür. Hiçbir şey onu tiksindiremez, çünkü tiksinti verici olana zaten sahiptir [...] Yüce tanrı Dionysos doğa ananın ikelliği ve acımasızlığıdır. Dionysos yok ederken özgürleştirir. O, bedenlerimizdeki yaşamın bize ızdıraptan başka bir şey vermeyen esareti, zevk yerine acıyla karışık zevktir [...] Dionysosçu doğa felaketlerin mekânıdır. Bedenin kitonyan spazmları kendini hissettirdiğinde Dionysos'un istilasına uğramışsınız demektir. Menstürasyon ve doğum esnasında döl yatağında meydana gelen kasılmalar Dionysos'un bağırsaklarımızda dertop olduğu anlamına gelir. Bizler doğanın tokmakladığı davullarız. Dionysik dansa davet, doğanın tahakkümünün kabulü anlamına gelen bağlayıcı bir sözleşmedir (Paglia, 2004, s. 101-103).

Kitonyanın karşısında yer alan Apollon'da tiksinti ve iğrenme aslında estetik bir yargıdır ve tepkidir. Bu da anneden kaçma, ona sırt çevirme; doğanın akışkanlığından, bataklığından tiksinierek ondan uzaklaşmadır. Apollonik estetik anlayışı, doğrusal olduğundan nesnelere ayrıştırarak doğadan koparır. Yani sanat, ne kadar doğadan, annesinden uzaklaşırsa o kadar estetize olur. Bu uzaklaşmanın aracı da iğrenmektir. Pagliaesk bakış açısında Dionysos anneyi, anaerkili; Apollon ise babayı, ataerkili temsil eder. Paglia'nın bu iki güce atfettiği özellikler aşağıdaki gibi maddeleştirilebilir:

Apollon	Dionysos
Nesneleştirmezdir.	Özdeşleşmezdir.
Kategorik düşüncenin ve batılı kişiliğin keskin ve soğuk ayrımcılığıdır.	Bizi öteki insanlara, diğer mekân ve zamanlara taşıyan empatik ve sempatik bir duygudur.
Saplantı, röntgencilik, putperestlik ve faşizm-frijitlik ve gözün saldırganlığı, nesnelere sabitliğidir.	Enerji, esrime, histeri, hafif meşreplik ve duygusalıktır; düşünce ya da pratiğin rastlantısallığıdır.
Sonuçları; fikir birliği, kısıtlama ve baskı olan uygarlığın sınır çizgilerini çeker.	Sınırsız, taşkın, katı, yıkıcı ve savurgan enerjidir.
Yasalık, tarih, gelenek, alışkanlıkların vakarı ve sağladığı güvenlik duygusuyla birliğin biçimidir.	Yeni olandır, tüketen ama aynı zamanda kaba ve yeniden başlatmak üzere her şeyi süpüren güçtür.
Tirandır.	Vandaldır.
Çokluğu reddeder ve çeşitliliğe tövbe eden tek olarak tanımlanır. Aristokrat, monarşik ve gerici olandır.	Değişken ve hareketli <i>hio polloi</i> , yani çoğul olandır. O, aynı anda hem ayak takımının demokratik iradesi hem de doğada gümbürdeyen sayısız nesnelere bulmacasıdır.
Yalınlığın, bütünlüğün ve saflığın ilkesidir.	Sayırsız değişimin ve metamorfozun ilkesidir.
Tektiplik, düzen ve katıksız ağırbaşlılıktır.	Değişken, oyuncu, taşkın ve uçarıdır. Kendiliğinden ve oyuncu olandır. Demonik enerji ve çoğul kimliktir.
Katı, keskin belirlenmiş ve zapt olunmuş "tek" Apollon kibirli ve zarif bir sanat eseri anlamında batılı kişiliktir.	Nemli kadını bataklığın muhteşimiyatıdır. Metamorfozla doğanın aşırı enerjisinin bitmek bilmez devriminin yarattığı titreşimlerdir. Bedenlerimizin otomatik refleksleri, gayri iradi fonksiyonlarıdır.
Apollon katılaştır ve "dur" der.	Dionysos çözünür ve "yürü" der.
Apollon kapıyı doğanın kasırgalarına karşı sıkıca kapatır ve içeridekileri birbirine kenetler. Apollonik olan yaratılan bir ideal, kulaktan çok göze hitap eden, açık seçik kavranabilir olan düşsel güzellik biçimleridir. Apollonik biçim, estetik bir mesafeden tasavvur edilir (Paglia, 2004, s. 105-106).	Dionysosçu özdeşimde ise mekân çöker. Gözün bakış açısı oluşmaz. Dionysos ağaçlara bakarken ormanı göremez (Paglia, 2004, s. 105-106).

Tablo 1. Camille Paglia bakış açısından Apollon-Dionysos dikotomisi

Yukarıdaki tablodan hareketle Apollon'a atfedilen kurallar, sınırlar, tektiplilik, statiklik, güzellik, harmoni ve akıl aydınlanmacı klasisizmi temsil ederken; Dionysos

enerji, duygu, sınırsızlık, değişkenlik, çoğulculuk ve değişimle karşıt diskuru oluşturan romantizmi salık verir.

Arcturus'a Yolculuk ve *Hayalet Kentin Kadınları*'nda söz konusu Apollon-Dionysos dikotomisi oldukça belirgindir. Eserlerin bilim bağlamında Apollon'u, kurgu bağlamında da Dionysos'u temsil etmesi onları bilimkurgu kategorisine yerleştirir. Eserlerde, Apolloncu unsurlar erillik, akıl ve sabitliğiyle ön plandayken, Dionysosçu unsurlar doğada, dişillikte ve insan doğasının inşasında yapıcı güç olarak karşımıza çıkar.

Eserlerde Apollon-Dionysos Dikotomisinin Karşılaştırılması

İki eser de dünya dışı gezegenlere yapılan yolculukla başlar. Bu aynı zamanda kişilerin kendi iç dünyalarına dönük bir maceranın başlangıcıdır. Arcturus'un Tormance gezegenine giden Maskull, bu gezegende sırasıyla Lusion Ovası, Disscourn, Wombflash Ormanı, Swaylone'un Adası, Barey ve son olarak Muspel'a giderek kendisine verilen görevi yerine getirmeye çalışır. Gittiği her yerde farklı duygular deneyimler. Maskull bu yolculuğa arkadaşı Nightspore ve Krag ile çıkarsa da geldiği andan itibaren onlara dair hiçbir iz bulamaz ve onları aramaya koyulur. Yolculukları Dünya'daki Starkness isimli bir gözlemevinden başlamıştır ve bu gözlemevinin merdivenlerinden çıkarken daha önce de belirttiğimiz gibi bir kan akıtma ritüeli gerçekleştirilmiştir. İki gezegen arasındaki bağlantı noktası Starkness, İngiltere'de katılık, kesinlik anlamına gelir. Gözlemevinin yüksek olması ve isminin Apollonik unsurları çağrıştırması dikkat çekicidir. Bu yolculuğun bir gözlemevinden yani yükseklikten gökyüzündeki canlı bir şekilde parlayan Arcturus'a yapılacak olması tanrı katına yapılan bir yükselişi çağrıştırır. İnsan kanı bu yükseliş için ağır geldiğinden Maskull gözlemevinin merdivenlerinden ilk denemede çıkamaz. Bu göğe doğru yükseliş Apollonik bir durumdur ve Dünya yerde kaldığı için burada yer ve gök kültürü bağlamında Arcturus, Apollon; Dünya, Dionysos'tur. Maskull'a nereden ve niçin geldiği sorulduğunda, adı Dünya olan uzak bir gezegenden bayağılıktan sıkıldığı için geldiğini söyler (Lindsay, 2016, s. 88-89). Maskull'ın bayağı olarak nitelendirdiği Dünya, bu bağlamda kitonyandır. Dünya'yı Dionysos kılan özelliğinden biri de Maskull ve Nightspore'un katıldığı bir medyumun yönettiği ruh çağırma seansıdır. Sihir ve medyumluk kitonyan dünyaya aittir. Her ne kadar Arcturus'a yükseliş Apollon'u temsil etse de Maskull ayak bastığından itibaren Tormance'ın inanılmaz doğasına maruz kalır.

Öte yandan diğer eserde üç elçinin gittiği Su Yılanı Takımyıldızı'nda bulunan İnci Kızlar Gezegeni, bilim ve teknik anlamında gelişmiştir. Aslında gezegen bu bağlamda ismine karşıt olarak Apolloncu bir yaşam alanını işaret eder. Hatta bu gezegenin teklifi seçip Samanyolu Birliği'ne girmemesi bunun en büyük göstergesidir. Daha önce de değindiğimiz gibi Apollon teklifi ve birliği sever, çoğul olmak Dionysos'un payına düşer. Üç elçinin bu gezegeni birliğe davet etmesi bir nevi Dionysos'a yapılan çağrı

olarak addedilebilir. Üç elçinin farklı gezegenlerden (Dünya, Saga, Veron) olması çoğulculuğu gösterir. Gezegenin Su Yılanı Takımıydızı'nda bulunması, suyun, yılanın ve çoğulculuğun yansıtılması bakımından Dionysos özellikleri sergiler. Çünkü su, akışkan doğayı; yılan, yeraltını; takımıydızı, gökyüzünü çağrıştırmakla çoğulu temsil eder. *Hayalet Kentin Kadınları*'nda Dionysos'tan Apollon'a doğru bir yolculuk karşımıza çıkar. İnci Kızlar her ne kadar adıyla tezatlık oluşturup Apollon'u temsil etse de diğer eserde olduğu gibi hikâyenin devamında insanın içsel dünyasına ve doğasına dönerek Dionysos'un içinde yaşarlar.

Düşük yoluna; adına İnci Kız derler, bir gezegen vardı. Su Yılanı Takımıydızı'nda yer alırdı. İki uydusuyla sessiz sedasız dönerdi. Boşuna dememişler İnci Kız diye; onda bir cevher varmış, inci varmış. Nerden bilirdik incideki sihri. O sihir ki, bitmez tükenmez yaratıcı bir kaynakmış. O sihir ki, dişil enerjymiş (Doğuç, 2009, s.10).

Görüldüğü gibi gezegen dişil enerji olarak nitelendirilen bir güçtür. İsminin İnci olması yine kitonyan dünyaya bir göndermedir. İstiridyeden çıkan inci, suyun yani akışkanlığın ürünüdür. Aynı zamanda Afrodit'i anımsatır. Afrodit, babası Uranos'un cinsel organının kesilip suya düşmesinden meydana gelir ve Kıbrıs yakınlarında bir istiridye içinden çıkar. Afrodit cinselliğin temsilcisi olduğundan Dionysos tarafındadır.

Eserlerde cinsiyetler de önemli bir rol oynar. *Arcturus'a Yolculuk*'ta eril ve dişillerin yanı sıra hermafrodit (erdişi) Leehallfae ve androjin (çift cinsiyetli) Panawe figürleri de bulunur. *Hayalet Kentin Kadınları*'nda da Sagalı Loom hermafrodittir. Dünyalı Selcen ve sevgilisi Kanıkey de dişil figürlerdir. Bu nedenle cinsiyetlerdeki bu farklılık esnek cinsiyet rollerine sahip Dionysos'u simgeler. Ayrıca dünyalar arasındaki geçişliliği sağlayan yani her iki dünyaya da ait ve onların ortamına uyum sağlayan figürler mevcuttur. *Arcturus'a Yolculuk*'ta özellikle hem dünyada hem de Tormance'da Maskull ve onun diğer yönü Nightspore'u yalnız bırakmayan, onlara evrenin sırrını çözmede yardımcı olan Krag, diğer ismiyle Surtur'dur. Diğer eserde bu görevi yerine getiren hem Kançora'nın yönetiminde olan hem de elçilere Ayısıtlarla iletişime geçmede yardımcı, Loom'un kendisine attığı büyücü sıfatıyla Gallo'dur. Hem Krag hem Gallo bir anlamda dünyalar arası geçişlilik bağlamında Hermes'i temsil ederler. Hermes, Olympos'a çıkabildiği gibi Hades'in dünyasına da inebilir. Bir anlamda iki dünyaya da aittir ve böylece daha çok Dionysos tarafındadır. Afrodit'le olan ilişkisi bağlamında değerlendirilecek olursa yerle, doğayla, dişilik ve kitonyanlıkla daha özdeş durumdadır. Gallo ve Krag; Hermesvari özelliğe sahip figürler olarak konumlandırıldıklarından diğerlerinin gerçeği görebilmesi adına dünyalar arası yardımcı kimliğindedirler.

Arcturus'a Yolculuk'ta cinsiyet dâhil pek çok yenilik ve ilkler Maskull'ı oldukça zorlar. Kanı, bu gezegen için ağır gelir. Yeni renklerle ve bedeninde ortaya çıkan farklı organlarla karşılaşır. Belki de eserde en dikkat çekici nokta yolculuğu sırasında farklı

organlara sahip olmasıdır. Önce kalbinde bir dokunaç, kulağının aşağısında büyük bir şişlik ve altında etli bir kabartı çıkar. Bu organların adı breve, poign ve magndır. Breve, düşüncelerin okunmasına izin verir; poign, şeylerin gerçek doğasını bilmeyi öğretir; magn, temas edilen her şeyin sevilmesini ve hatta hiç sevilmeyen şeylerin bile sevilmesini sağlar. Bunlardan en çok korunanı magn'dır çünkü o, tanrısal bir organdır. Tüm bunları ve yaşadıkları yer ile alakalı bilgileri Maskull'a açıklayan Joiwind isimli bir kadındır. Joiwind, burada canlı şeylerin tüketilmediğini ve bunun düşüncesinin dahi çok korkunç olduğunu dile getirir. Beslenme, gnawl suyu içerek sağlanır. Gnawl suyu da Shaping kuyusundan çıkar. Gnawl suyu Maskull'a farklı şeyler hissettirir:

Maskull suyun ağır olduğunu hissetti ama gazla fokurduyordu. Kana kana içti. Damak zevkini yeni bir şekilde etkiledi bu tat: Suyun saflığı ve temizliği ile şarabın canlılığı bir aradaydı ve bu onu canlandırıyordu; ama bir şekilde bu sarhoşluk karanlık doğasını değil, daha iyi doğasını açığa çıkarıyordu (Lindsay, 2016, s. 85).

Shaping'in kuyusu ve o kuyudan çıkan su Dionysosçudur. Şarabın canlılığını sağlaması onun şarap tanrısı Dionysos'a ait olduğunu gösterir. Üstelik Shaping'i çağırarak isteyenler cinsiyet fark etmeksizin gnawl suyundan içer. Eserin bu bölümü aslında Maskull için bir cennettir. Hem yeni organları hem bilgelik suyundan içmesi ona büyük bir zevk verir. Apollonik açıdan yeni organları mevcut şeklinin bozulduğunu ve uyumsuz hale geldiğini gösterir. Organlardan edindiği empati, sevgi, doğayı bilme tamamen Dionysosçu metamorfozun özellikleridir.

İnci Kızlar Gezegeni teknolojik açıdan çok gelişmiştir. Hatta üç elçinin bindiği araç onları oldukça etkiler. Araç oldukça hızlıdır ve işleyişi farklıdır, ileri mi yoksa dönerek mi gittiği elçiler tarafından anlaşılamaz. Uygarlık oldukça gelişmiştir ve birlikten ayrıldıktan sonra büyümeleri daha da ivme kazanmıştır. Bu kadar gelişmiş bir uygarlık ve ileri seviyede bir teknoloji kullanımı ne kadar Apollonik olsa da bir kentte meydana gelen hastalık için çare bulunamamış ve o kent girişe kapatılıp kentteki hastalar tecrit edilmiştir (Doğuş, 2009, s. 35). Burada hastalık Dionysos'u temsil eder. Hastalık uyumu bozar, kötüleştirir ve çirkinleştirir. Kentin tecrit edilmesi, mekânın kapatılması ve sınırlanması, insanların kente hapsedilmesi ve gezegenle bağının koparılması hastalığın Apollon dünyasının içine bir virüs gibi girmemesi için alınmış tedbirlerdir. Nitekim "Apollon, hastalıktan uzaklaştırır" (Campbell, 2016, s. 290). Apollon'un hastalıktan uzaklaştırması tesadüf değildir. Hekim tanrı Asklepios onun oğludur (Erhat, 2002, s. 62). Bu nedenle Dionysosçu kentle Apollon'un bağı kesilmiş ve Apolloncu uyumun bozulmaması sağlanmaya çalışılmıştır. Burada üzerinde durulması gereken bir diğer nokta kentin kendisi ve sosyolojisidir. Kent sel yapı Apollon'u temsil eder. Kentin sınırları, kuralları, yönetimi, halkı, düzeni ve bir hiyerarşisi vardır. Bu yapıyı bozan hastalık yani Dionysos olmuştur.

Eserlerde kullanılan kişi ve yer isimleri oldukça dikkat çekicidir. *Arcturus'a Yolculuk*'ta isimler iki zıt anlam bir araya getirilerek kurgulanmıştır. Tormance, torment (acı) ve romance (romantizm); Maskull, mask (maske) ve skull (kafatası);

Joiwind, joy (eğlence) ve wind (can, ruh); Panawe, pan (panik tanrısı), awe (korku) kelimelerinin birleşimidir. Bunların yanı sıra Lusion Ovası, "illusion" kelimesinden gelir ki Maskull burada illüzyon ve hayal dünyasına düşmüştür. Zaten Maskull'daki "mask (maske)" birebir Dionysos olduğundan eserin sonunda Maskull, Nightspore'a dönüşür. Matterplay ayrı ayrı düşünüldüğünde "matter" madde anlamındadır, "play" sözcüğünün alt anlamlarından biri de işlemdir. Yani maddenin hayata dönüşmesi şeklinde yorumlanabilir. Matter kelimesi madde dışında anne anlamına da gelmektedir (Atalay, 1999, s. 2162). Maddenin işlenmesi de anneye ya da doğaya dönmesi anlamına gelebilir ki bu da Dionysos'u işaret eder. Ayrıca isimlerdeki acı, romantizm, korku, eğlence vb. anlamlar hep Dionizyak unsurlardır. Özellikle maddenin dönüştüğü yer birebir Dionizyak olanı işaret eder. Madde Apollonik olmasına rağmen dönüşümü, parçalanması ve şekil değiştirmesi onu Dionysosçu yapar. Kurgusal isimlerin yanı sıra eserde Maskull'ın varacağı yer olan Muspel, İskandinav mitolojisinde dokuz dünyanın dokuzuncusu olan ateş diyarıdır. Maskull'ın aradığı Surt ya da Surtur -eserde Surtur- yaratılıştan beri Muspel'a bekçilik yapan devdir ve o, dünyanın sonu olan Ragnarok'ta dünyayı alevli kılıcıyla yok edecektir (Crossley-Holland, 2018, s. 28). Maskull'ın yolculuğu gökten yeraltına yani Apollon'dan Dionysos'a inen uzunca bir yolda gerçekleşir.

Hayalet Kentin Kadımları da isimler konusunda oldukça Dionizyaktır. Urgun Selenge, Türk tarihinde "ana" devlet Ötükin Yış'ın başkentidir (Doğuç, 2009, s. 315). Urgun Selenge'de hastalandığı iddia edilen ve oraya hapsedilen kadınların önceleri yönetimle zıtlığı ve gezegenlerini başka gezegenlerin parazit yaşamından korumak için savaştıkları öğrenilir. Bu kadınların isimleri, Türk mitolojisi ve kültüründen izler taşır. Grubun lideri Umay, Türk mitolojisinde çocukları ve kadınları koruyan tanrıçanın ismidir. Uluken, ulukent anlamına gelebilir. Kanıkey, Manas Destanı'nda Manas'ın eşinin, Çıyırdı ise annesinin ismidir. Eserde, doğayı anımsatan isimler de kullanılmıştır. Bu isimlerde dikkat çeken unsur Ay'dır: Ayçiçek, Aycan, Buday (buğday), Aybala (ay gibi parlak çocuk). Ay, Türk mitolojisinde dişilikle özdeşleştirilmiştir. Türkler için kutsal olan şehir merkezleri anavatan olarak görülmüş ve bu merkezlerin simgeleri genellikle öküz ve boğa gibi boynuzlu hayvanlar olmuştur. Bu hayvanların boynuzu Ay'ın hilâl şeklini anımsatır. Bu nedenle kutsal merkez dişildir (Bayat, 2007, s. 271). Grupta yer alan İlkutay'ın ismi il (kutsal merkez) ve kutay (yaratıcı tanrı) olarak düşünülürse kutsal şehrin tanrısı anlamına gelebilir. Gülbahar ise birebir baharı, doğayı, yenilenmeyi ve yeniden başlamayı işaret ettiğinden yine dişil bir simge olarak karşımıza çıkar. Dikotomik bağlamda değerlendirdiğimizde Ay, Güneş'in karşısında yer alır ki Apollon Güneş ile özdeştir yani Güneş erildir. O halde Ay, dişiliği temsil ettiğinden Dionysos'tur. Aynı zamanda Carl Kerényi'nin aktardığına göre Dionysos kültü dişi doğasına yakın olduğundan başlarda kadınlara yöneliktir. Kadınlar Dionysos'un en büyük destekçisidir ve onların coşkusu ona güç verir. Dionysos, bu bağlamda aslında bir kadın tanrısıdır. Onun kültürünü geliştiren ve onu zafere erdiren kadınlar olmuştur (2013, s. 136). Ayısıtlar'ın hepsinin kadın olması,

Dionysos'u temsil ettiği gibi kadınların doğayla özdeşim içinde bulunmaları ve doğayı keşfetmeleri Dionysos kültünü yüceltmeleri anlamına gelir.

Tormance'ta Aydan çok Güneş ön plandadır ve kahramanı zorlayan bir unsur olarak karşımıza çıkar. Güneş'in adı Branchspell'dir ve gün ortasında en sıcak hâline de Blodsombre (kan koyusu) denir. Güneş'in gözle görülür halinden üç kat daha büyüktür. Maskull yolculuğunu Branchspell, Blodsombre hâline gelmeden önce yapmak zorundadır. Aksi hâlde sıcaklıktan bitkin düşer ve daha fazla enerji harcayarak kısıtlı bir zamanda gideceği yere gitmesi gerekir. Bu bağlamda değerlendirdiğimizde gökteki Güneş, Apollon'u simgelese de sıcaklık, terlemeyi, bitkinliği ve yoruculuğuyla daha çok kitonyan dünyaya aittir. Bu nedenle yolculuk Güneş'in tepeye çıkmasından önce yapılmalıdır. Maskull'a yola çıktığı andan itibaren eşlik eden Joiwind, onu yaşadığı yere götürerek eşiyile Panawe ile tanıştırır. Panawe, cinsiyetsizdir ve bilge olarak tanınır. Onun Maskull'a sarf ettiği sözler, Tormance Gezegeni'nin mitos boyutunu açar: "Yeni bir gezegende hayat, Maskull, kaçınılmaz olarak enerji dolu ve kanunsuzdur; sakın ve taklitçi değildir. Doğa hâlâ akışkandır, henüz sabit değildir ve madde plastiktir. İrade durmaksızın dallanıp budaklanır ve üretir, böylelikle iki yaratık bile birbirine benzemez" (Lindsay, 2016, s. 92). Panawe birebir doğanın kitonyanlığına, akışkanlığına ve ilerleyiciliğine işaret eder ve Maskull'ı Lusion Ovası'na gönderirken sevginin ve bilgeliğin aletlerden, taşlardan, metallere dönüşmesini ve bunların bir üstünlük işareti olmadığını dile getirir (Lindsay, 2016, s. 102). Panawe'nin bu düşüncesi logosa yani Apolloncu olana karşıt bir söylem oluşturur ki ne erkek ne kadın olması onu iki dünya arasında bir geçiş unsuru yapar. Maskull, Lusion Ovası'na geldiğinde buranın eşsiz doğasında kendisini kaybeder, geçmişi ve geleceği unutup anı yaşar. Burada karşılaştığı Oceaxe, hem erkeksi hem de kadınsı özellikler sergiler. Maskull, daha sonra onun sevgilisi olduğunu öğrendiği Crimtyphon'ı öldürür. Burada yine isme yüklenen bir anlam görülmektedir. Crime ve typhon, suç ve tufan kelimesinin birleşimidir, ayrıca Typhon Yunan mitolojisinde Gaia ve Tartaros'un çocuğudur (Erhat, 2002, s. 289). Bu cinayet Maskull'ın işleyeceği cinayetlerin başlangıcıdır. Daha sonra Digrun'ü özümseyerek öldürür, Spadevil ve Tydomin'in ölümlerinde de dolaylı yoldan onun etkisi vardır. Cinayetler, Maskull'ın ruhunun derinlerinde, bilinçaltında yatan Freud açısından "id"inin dışavurumudur. Freud, ölüm ve yaşam isteğini iki ayrı şekilde tarif eder: (1) Şiddet isteği ve ondan duyulan korku (thanatos, destrudo) ve (2) sevmeye, sevilme isteği ve gereksinimi (eros, libido). Bunlar ruhun karanlık derinliği olan "id"den kaynaklanır (Campbell, 2020, s. 23). Maskull'ın işlediği cinayetlerde de bu duygu hâkimdir. Tıpkı Buddha'nın ilk günahı istekle (kama), ikincisini ölüm korkusuyla (mara) işlemesine benzer (Campbell, 2016, s. 344). Maskull da ilk günahını isteğiyle, ikincisi ve diğerlerini ölüm korkusuyla işlemiştir.

Maskull'ın Freud penceresinden "thanatos-destrudo" ve "eros-libido"su onun vahşi doğasının karanlık dehlizlerini, ruhunun Dionysosçu alanını işaret eder.

Doğanın verdiği huzura karşın Maskull'ın doğasındaki vahşilik Crimtyphon'ı ve diğerlerini öldürmesiyle ortaya çıkar. Crimtyphon, aslında dünyadayken seans sırasında Krag'in gelip öldürdüğü kişidir. Daha önce de bahsedildiği gibi Lusion, yanılısamların yaşandığı yerdir. Maskull, burada kendini sorgular, asıl amacının ahlaki bir yönü vardır. O, Surtur'un yardımcısı olup ona hizmet etmek gibi yüce bir amaca odaklanmıştır. Bu amaç, Apollonik bir edim olmasına rağmen Maskull, bu edime ulaşmak için çıktığı yolda aklını kullanmaktan ziyade ilkel dürtülerine esir olarak seri cinayetler işler.

Tormance'ın aksine Urgun Selenge'de elçileri zorlayan güneş değil kar yağışı olmuştur. Kar ve soğuk; güneş ve sıcaklık gibi genleşmeye, gevşemeye, ruh hâlinde bir esriklığe sebep olmaz. Aksi bir şekilde soğuk; donukluk, sabitlik ve durağanlıktır. Bu nedenle Apolloncu etki gösterir. Özellikle düşman grubun lideri Kaççora'nın kar yağdırması Umay ve arkadaşlarına yani doğaya karşı açılmış bir savaştır. Kaççora yağdırdığı kar sayesinde Umaylarla iletişime geçmek isteyen elçileri de eve hapseder. Bunun yanı sıra tıpkı Lusion'daki gibi Urgun Selenge'de de yanılısamlar ve rüyalar olayların gelişiminde önemli bir paya sahiptir. Eserde, Sagalı Loom'un öldükleri düşünülen Ayısıtlar'ın varlığından haberdar edilmesi bir sanrı şeklinde aktarılır. Loom'un mistik bir varlık olarak nitelendirdiği Uluken'le buluşması, elçilerin karşı âleme geçişinin nişanesidir. Olaylar bundan sonra daha farklı bir boyut kazanır. Bilim ve teknolojinin geliştiği bir çağda iletişim tamamen uhrevi, adına "erişme" ya da UbOz (yüce değişim/geçiş) denilen bir çeşit ayinsel kozmik bir "metamorfoz"a dönüşür. Ayinin yapıldığı ortamın ağaçlıklı, ıssız ve karanlık olması ve saf doğa unsurlarından oluşması gerekir çünkü en küçük parça dahi bir yaratıcı güç içerir:

İşte Ayısıtlar; dağıyla taşıyla, ağacıyla karanlığıyla hatta doğanın görünmeyen unsurlarıyla da etkileşime girebilmek için bu ortamı seçiyorlarmış. Etkileşime girildiğinde öyle güçlü bir alan oluşuyormuş ki; varlık, bireysel ve evrensel düzeyde bütünleşiyormuş. Çünkü onların kuramına göre, parça zaten bütünden kopmuş. Bütünün özünü içinde taşıyormuş. Onun için bu kopuş ve bütünleşme, cüz ile küllün arasındaki gidiş gelişlerden başka bir şey değilmiş (Doğaç, 2009, s.109).

Yaratıcı güç içeren her zerrenin yaşamı olduğuna inanan Ayısıtlar, canlı ya da cansız ayrımı yapmadan bir taşın dahi yaşam biçimi olduğuna inanırlar. Bu da Tormance'taki Joiwind'in yaşadığı bölgedeki anlayışı hatırlatır niteliktedir. Davranış ve özellikle düşüncede doğanın özü yansıtılmaktadır. Tormance'ta bu aşkınlık magn, breve ve poign gibi organlarla sağlanırken Urgun Selenge'de Şamanist bir ayine benzeyen zihinsel yoğunlaşmayla iç evrene dönülerek yaşamın amacı aranır. Başka bir bilinç düzeyiyle uyku ile uyanıklık, yaşam ile ölüm arasında yeni bir boyuta geçiş söz konusudur ve burada amaç "kozmiğişi" olmaktır. Ayısıtlar'a göre evren bir tözdür. Bu töz, madde ile karşı maddenin birbirine içkin olduğu ve birbirine dönüşebildiği, aklı ve belleği olan bir tözdür. Parçalar bütünden kopsa da bir olmak ister; bu, bütüne dönme isteğidir. Bunu, bilinçli ve kontrollü yapabilecek kişi de kozmiğişidir:

“Bütünden parçaya, parçadan bütüne sürekli bir akış olacak. Belki parça bütüne karışacak. O bütün ki; yüksek bir bilinç. Ölümsüz. Sonsuz. İşte kozmikkişi böyle olacak” (Doğaç, 2009, s. 114). Kozmikkişide bütünlüğü sağlayabilmesi için üç önemli özellik bulunması gerekir: Ateş, ışık ve ses. Bu sayede mikro kozmos içinde bulunduğu makro kozmosla bir olup yarıdanlığa erişebilir.

Maddenin karşıtıyla olan ilişkisiyle birlikte parça-bütün düşüncesi *Arcturus’a Yolculuk*’ta da mevcuttur. Burada her madde bir şekilde sonlanarak yeni maddeye dönüşür: “Hayat öldüğünde, maddeye dönüşür. Maddenin kendisi de ölür ama onun yerini durmadan yeni madde alır” (Lindsay, 2016, s. 256). Bu da hayatın durağan değil dinamik olduğunu gösterir. İnsanlar da bu madde doğasının içindedir. Doğa, Faceny’dir. Faceny’nin her yönü hiçliktir ve hepsi yüzden (face) oluşur. İnsanların her biri de küçük birer Faceny’dir (Lindsay, 2016, s. 256). Doğayı makro kozmos olarak değerlendirdiğimizde insan doğanın bir yansıması olan mikro kozmosu sembolize eder.

Madde ve karşı-maddenin birbirine içkinliği Tormance’da üç dünya/tanrısal varlık olarak karşımıza çıkar. Corpang’ın Maskull’a ifade ettiği şekilde ilki Faceny, ikincisi Amfuse ve üçüncüsü Threal’dır. Faceny, varlık (uzunluk); Amfuse, ilişki (genişlik); Thire da duygu (derinlik) dünyasıdır. İlk dünya yani Faceny gözle görülüp dokunulabilen doğadır. Faceny tarafından hiç, yoktan yaratılmıştır. İkinci dünya Amfuse, içinde şehvet olmayan aşktır. Aşk olmadan her birey bencil olur. Üçüncü dünya Thire, duygudur ve duygu olmadan hayat ve aşk da olmaz. Duygu aynı zamanda insanın yaratana ulaşma ihtiyacıdır. Bu nedenle aslında üçüncü dünya, öteki dünyadır. Üç dünya birbiriyle zıttır ama aynı zamanda birbirlerine bir şekilde bağlıdır. Thire, Amfuse; Amfuse da Faceny olmadan var olamaz. Burada Maskull’ın zihni bir çeşit mistisizme doğru yönlendirilir (Lindsay, 2016, s. 267-270). Faceny yeryüzü, Thire ise yeraltıdır. Bu yaşam-ölüm diyalektiğini sembolize eder. Ayısıtlar’da olduğu gibi Maskull için de bu kavrayış ateş, ışık ve ses üçlemesinde gizlidir. Corpang onu dua etmek için üç figür heykeline götürür. Heykeller üç varlığın temsilidir. Zifri karanlıkta heykeller dev gibi görünse de canlı bir insan şekline bürünürler. İlki bir ışıkla, ikincisi ateşe benzeyen bir ışıkla, üçüncüsü de bir erkek sesiyle ortaya çıkar. Ses ona birkaç saat içinde öleceğini bu nedenle işlediği cinayetler için pişmanlık duymasını söyler. Doğaüstü bir korkuya kapılan Maskull, uzaklardan gelen yavaş ve vurgulu bir davul sesi duyar. Daha sonra üç heykelin yüzü korkunç ve iğrenç bir şekilde Crystalman maskesine bürünür (Lindsay, 2016, s. 274-277). Crystalman, bir tanrı şeklinde hayatın kendisi olarak karşımıza çıkar ya da heykeller Crystalman sanrısıdır. Eserin bazı bölümlerinde Crystalman’a Shaping (biçimlendirme, şekillendirme) denmesi ise onun yaratıcı gücünü vurgular. Yaratıcı güç Shaping, aslında Apollon’dur. Crystalman olarak doğayı, duyguyu ve aşkı yansıtır yani Dionysos’un maskesini taşır. Hatta ölümlerin yüzündeki ifadeyle görülmesi de yeraltıyla bağlantılı olmasından ötürüdür.

Ayısıtlar için de durum bundan farksızdır. Onlar için insanın kendini keşfetmesi doğanın ruhuyla bir olmaktan geçer çünkü insan eril ve dişil enerjilere (Apollon-Dionysos, anima-animus) sahiptir. Paglia'nın belirttiği şekliyle “Başlangıçta Doğa vardı, şimdi doğa var ve olan ve hep olacak olan yine doğadır. İnsan ise doğanın kendisinden ayrı düşünülmeyecek bir parçasıdır yalnızca” (1996, s. 5). Ayısıtlar'ın da temel prensibi doğanın tek gerçek olarak dinamikliğini her zaman sürdüreceğidir. Bu prensipte önemli olan enerjilere uygun olanının verilmesidir, bu da ancak içsel bir yolculukla keşfedilebilir: “... yaşam iki yönlü bir yolculuktur. Bir yandan iç dünyanıza yürürsünüz, bir yandan dışınızdaki çevrede. Aslında siz o çevrenin parçası olduğunuzdan, ayrı yolculuklara çıkmış gibi olsanız da, gerçek olan bu değildir. Görünenler, aynı yolculuğun izdüşümleridir” (Doğuç, 2009, s. 131). Yolculuk, “seyrüsefer” ya da “devridaim” olarak nitelendirilmiştir. Ayısıtlar'ın yaptıkları ayın onların tabiriyle doğa anaya yakarıştır. Ayinde önemli olan müzik ve giysilerdir. Müzikte kullanılan enstrüman davuldur ve kıyafetlerin üzerinde hayvan desenleri vardır ama en çok yılan kullanılır. Davul ve dans, Dionysosçu olandır. Daha önce de bahsedildiği gibi doğa, hâkimiyetin benimsendiği bağlayıcı bir sözleşmedir. İnsan doğa tarafından “tokmaklanan davul”dur. Yılanın kullanılması da Ouroboros'u hatırlatır. Ouroboros, eski Yunancada kuyruğunu yemek anlamına gelir: “Dairesel şekli ve kendini yutması dolayısıyla evren ve bütünlükle (Antik Mısır ve Yunan'da), sonsuzluk ve samsarayla (Hinduizm ve Budizm'de ölüm ve yeniden doğumun ebedi döngüsünü temsil eder) ilişkilendirilmiştir” (Gibson, 2013, s. 23). Ebediyeti sembolize eden, kendi kuyruğunu yiyen yılan, Ayısıtlar'ın devridaim düşüncesiyle eşdeğerdir ve Dionysosçu doğanın sürekliliğine işaret eder.

Diğer eserde Maskull'ın yolculuğu esnasında sürekli davul sesi duyması da tesadüfi değildir. Özellikle heyecan ve korku dolu anlarda uzaklardan gelen davul sesi, Maskull'a itici bir güç verir. O, bu vuruşların kendi kalp ritmi olduğunu düşünür. Bunlar aslında tüm gezegende duyulan ses dalgalarıdır ya da doğanın tokmaklarıdır. Davul sesi yolculuk boyunca ona eşlik eder. Bu fiziki ve içsel yolculuk, Maskull'ın kendisini keşfidir. Tabiri caizse o da “kozmički”dir çünkü seçilmiştir. Yolculuğunda karşılaştığı insanlar ve durumlar ona hayatla ilgili esrarengiz şeyler öğretmiştir. İnsanlığın hem fiziksel hem ruhsal halleriyle karşılaşmış, kimi zaman içgüdülerine yenik düşerek adam öldürmüş kimi zaman amacına ulaşmak için her türlü mücadeleye girişmiştir. En son dünyada karşılaştığı Krag son eşikte tekrar karşısına çıkar ve onun gerçekleri algılaması için çaba sarf eder. Maskull, kendisini sonsuz olanın karşısına koyarak bir hiç olduğunu söyler: “Hiçbir şey anlamıyorum, anladığım tek şey şu: Artık bir benliğim yok. Ama hayat bu işte” (Lindsay, 2016, s. 343). Maskull bunu anladığı anda ölür ve Nightspore ortaya çıkar. Muspel'a gidiş görevini yerine getirecek kişi Nightspore'dur. Surtur'un okyanusunu geçtikten sonra Muspel'a giriş yapar. Okyanus yani su burada bilinçaltını temsil eder. Aslında Nightspore, Krag'le bilinçaltının derinliklerine iner. Muspel, Crystalman'ın dünyasıyla çevrili taş bir kuledir. Buranın

penceresinden baktığında ışık girdapları görür. Bu girdaplar partiküllerden oluşur ve insanların, hayvanların, bitkilerin her şeyin içinde partiküller vardır:

Öyle görünüyor ki sanki beyaz ışık girdapları, ki bunlar bireylerdi ve kendilerini saran bedenlerin altında kendilerini açıkça gösteriyorlardı, var olmaktan büyük zevk duyuyorlardı ve sadece bunun keyfini çıkarmak istiyorlardı; ancak yeşil partiküller sürekli bir memnuniyetsizlik içindeydiler ama kör olduklarından ve özgürleşmek için hangi yöne doğru gideceklerini bilmediklerinden dolayı, deneye yanıla yeni bir yol açar gibi şekil değiştirip duruyorlardı (Lindsay, 2016, s. 352).

Nightspore burada hakikati görür. Hakikat aslında ölüm mücadelesidir. Ölümünden daha kötü olansa ruhun ölümsüz olması ve Muspel'a gitmesidir. Muspel korku, utanç ve günahların, bayağılığın ve Şeytan'ın kısacası tüm bunların aksine karşı mücadeledir. Aslında onu Muspel'a getiren Krag de Surtur'dur ve Surtur'un dünyadaki adı "acı"dır. Paglia'nın Dionysos'a attığı yok ederken özgürleşme, yaşarken çekilen ızdırabın ve acıyla karışık olan zevkin kendisidir. (2004, s. 103). Nightspore burada benliğini Maskull olarak bir kenara atar. Onun benliği Crystalman dünyası üzerine inşa edilmiş Maskull'dır. Maskull'ın yok edilmesi sadece bir yanılısamadır. Maskull, hayatta deneyimlenen yemek, içmek, uyumak, korku, ölüm, aşk vb. ruh için zehirli olan şeylerin sembolüdür. Nightspore, bireysellikten vazgeçen, görünenin arkasındaki hakikati bulmayı hayatının odağı hâline getirendir. Bu bağlamda Maskull, Dionysos; Nightspore, Apollon'dur. Dionysos, Maskull'ı yok ederken aslında Nightsporu'yu özgürleştirir. Bu, temelde Crystalman ve Krag'ın ruhlar üzerindeki savaşımıdır. Bu savaşımı kazanan yoktur ancak ikisi birbirine içkindir. Bu eserlerde kullanıldığı anlamıyla Dionysos, hem yaratıcı hem de yıkıcı yani hayatın pozitif ve negatif yanlarını kapsamak üzere hayatın dinamik akışına işaret eder. Hayata karşı tavır almak yerine onu "olduğu gibi görüp kabul etmek; yaratıcı (pozitif) yanını yıkıcı (negatif) yanına üstün görmemek, demektir" (Baykan, 2000, s. 21).

Maskull, Digrung'u özümseedikten sonra Tydomin ile yolculuğuna devam ederken onun yaşadığı mağaraya gelirler ve içeriye girdikleri anda mağaranın girişine kaya ve taşlardan oluşan bir çığ düşer. Maskull orada bir divana uzanarak bilincini kaybeder ve o esnada kendisi ve Maskull'ı Dünya'dayken yaşadığı o seansta görür. Aynı şekilde yine Krag gelir ve bu defa Maskull ölüm hissi yaşar (Lindsay, 2016, s. 159-161). Mağara, ana rahmini sembolize eder. Maskull'ın burada yaşadığı uyanırken uyku hâli ve gördüğü rüya, olayların aslına ermesi için bir uyanıştır. Mağara aslında ölümdür ve Maskull ölümden kaçmak ister. Sonrasında Tydomin'le diyalogu dikkat çekicidir:

"Bu dünyada yiyecek ve beden çok uyumlu" dedi Maskull gülümseyerek. Tydomin ona doğru baktı. "Belki bunun açıklaması yiyecekte değil, bedendedir." "Bedenimi beraberimde getirdim." "Ruhunu da beraberinde getirdin ama o da hızlı bir şekilde değişiyor" (Lindsay, 2016, s. 169).

Görüldüğü gibi beden ve ruh ikilemi ve uyumluluğu Apollon ve Dionysos'u işaret eder. Ruhunun yani Dionysos'un hızlı şekilde değişmesi doğayla özdeşim kurmasıyla bağıntılıdır. Ayısıtlar'ın da doğayla özdeş olmaya çalıştıklarını hâli hazırda belirtmiştik. Doğayla bir olmak ve görünenin ötesindeki görmek üzere düzenledikleri ayınlarının toplanma yerinin ağaç olması da sembolik anlam ifade eder: “Meğer bu tören, bir zihin gücü alışverişiymiş. Kayın ağacı, ortak zihin gücünün biriktirildiği yermiş. Bunun için binlerce yıl öncesinde kadın ataları tarafından kutsanmış olan kayın ağacı simge olarak seçilmiş” (Doğuç, 2009, s. 166). Ağaç, fiziksel yapısı düşünüldüğünde kökleri yerde, gövdesi ve yaprakları yukarı doğru uzanan bir yapıdadır. Kaynağını Dionysosçu topraktan alan ağacın göğe doğru uzanması Apollon'a erişiren bir ilerlemeyi ve yükselmeyi temsil eder. Mitik bağlamda değerlendirildiğinde ana tanrıçanın gökten birlikte indiği kayın ağacı aynı zamanda kökleriyle yere bağlıdır: “İki mukaddes ağcagayın vardır. Biri erkek diğeri ise kadındır. Bütün ağaçlar o zaman yaratılmıştır ki biz Ülgen atadan ve Umay anadan doğmuşuz” (Bayat, 2007, s. 180). Ayısıtlar için ağaç, eril ve dişil bağlamda hem Dionysos'u hem de Apollon'u temsil eder, bu boyutuyla mana âleminin kapısını açar. Öte yandan yapılan ayinin bir saflaştırma olduğu belirtilir:

Bizim makinelerimiz; öyle metali plastik ya da benzeri malzemeden değildir. Yani doğadan ayrıştırılarak yapılmış, saflaştırılmış malzeme değildir. Çünkü saflaştırma, gidişata karşı yapılan bir işlemdir. Bizim malzememiz, doğaldır, yapısına dokunulmamış. İşte bu en mükemmel aygıttır. Kullanmasını bilene elbet! (Doğuç, 2009, s. 167).

Saflaştırma ve mana âlemine ulaşma, Ayısıtlar için tıpkı Maskull ve Nightspore'da olduğu gibi hakikate erme şeklinde tezahür eder. Bu eserde bunun tam karşılığı olarak tasavvufta kullanılan, başlangıcı olmayan, varlığın belirlenmemiş hâlini ifade eden “Lâtaayyün” sözcüğü kullanılmıştır. Nightspore'un gördüğü yeşil partiküller ve beyaz ışık girdaplarının bileşimi gibi, Lâtaayyün de teklikten birliğe gidişi ifade eder:

Ayısıtlar dönüşümün sırrına erdiklerinden, UbOz'u (yüce geçiş) gerçekleştirmişler. Şekilsiz bir töz gibi, kozmoskişisi olmuşlar. Bu belirlenmemiş töz varlık (Lâtaayyün) bir hazineymiş ve evre evre açılacağı anı beklemekteymiş. Onun bu hali, yüce bir evreymiş. Yaratıcının beldesinde olmakmış. Orası özün özüymüş. Çünkü gerçek 'Bir' likmiş. Ve oradan; çoğalır, saçılır, bize çeşit çeşit görünürmüş (Doğuç, 2009, s. 169-170).

Yaratıcı özün tekligini bilmek ve ondan çoğalmak evrene farklı bir gözle bakmayı ya da Ayısıtlar'ın tabiriyle kozmoskişi olmayı gerektirir. Elbette bu sadece ayinle anlaşılabilir bir durum değildir. Nasıl ki diğer eserde bütün fiziksel unsurları Maskull tecrübe edip Nightspore duyumsadıysa, bu eserde de Ayısıtlar'ın bu farkındalığa erişmesi için birer “eşvarlık” oluşturmaları gerekmiştir:

Her insanın aynı zamanda bir eşvarlık'ı vardır. Bu eşvarlık, onun tıpatıp aynısıdır. Yalnız boyutları sizin bildiğiniz boyutların dışında bir fiziğin çizdiği varlıktır.

Eşvarlık'ın temel taşları; bir araya gelişi ve ölçüleri, sizin bildiğiniz fizikten başka bir fiziğe dayanır. Biz, Umay'ın kadınları, bu yapıyı keşfettik. Ve bunu kısmen denetim altına almayı başardık. İşte bu eşvarlık'a Yula diyoruz (Doğuç, 2009, s. 158).

Kozmikkişi olan Ayısıtlar'ın fiziki varlıklarını Yulaları temsil eder. Bir anlamda diğer esere uyguladığımızda Maskull ve Nightspore'un birer eşvarlık olduğunu söyleyebiliriz. Eşvarlık oluşturma düşüncesinin yaşam ve ölüm güdüsünden kaynaklandığı düşünülebilir çünkü her canlı varlıkta yaratma ve yıkma gücü vardır. Döngüsel bir süreç olarak bu güç aslında yaşamın bir parçasıdır. Karakterlerde olduğu gibi önemli olan bunu görmek ve duyumsamaktır, başka bir tabirle cinsiyet, doğa-kültür, içsel ve dışsal dünya çerçevesinde Apollon ve Dionysos etkileşim ve dengeleme unsuru olarak karşımıza çıkmıştır. Sanatta iki unsurun beraberce işlev görmesi “mysterium tremendum et fascinansa” yani korkutucu ve büyüleyici gizeme işaret ederken bu gizemin tremendumu tanrı korkusuna fascinansa da tanrı sevgisine ilişkin bir deneyimdir (Campbell, 2018, s. 193).

Sonuç

Apollon-Dionysos dikotomisi bağlamında karşılaştırdığımız *Arcturus'a Yolculuk* ve *Hayalet Kentin Kadınları* eserlerinin benzer dinamikler üzerine kurulu olduğu gözlemlenmiştir. En temel dinamik, bilim ve mistisizm ilişkisidir. Her ne kadar birbirinden ayırmış gibi görünse de insanın aklı ve duygularını birbirinden ayırmak mümkün değildir. Çalışma bu görüşten yola çıkarak eserlerde insanın nereye giderse gitsin acıyı ve ölümü deneyimleyeceği bir hayat yolculuğu içinde olduğunu saptamaya çalışmıştır. Ayısıtlar'ın kozmik ülküleri adına kendilerini feda etmeleri ve içsel yolculuğa çıkarak dünya ile ilgili farkındalıklarını uyandırmaları bilimle mistisizmin kurduğu bağı yansıtmaları açısından önemlidir. Bu bağ da temelinde bilimi temsil eden Apollon ve mistisizmi temsil eden Dionysos'a dayanmaktadır. *Arcturus'a Yolculuk'u* da yine bilim ve mistisizmin iç içe geçtiği bir eser olarak okumak mümkündür. İnsanın farkındalığa ve mikro kozmosla makro kozmosun sırrına erişmesi için sadece bilim (Apollon) ya da sadece mistisizm (Dionysos) tek başına yeterli değildir. İkisi birlikte algılandığında çözüme kavuşulur. Makro kozmosta Apollon-Dionysos dikotomisi her “monat”ta hissedilir. Küçük modeli mikro kozmos olan insanda da ikisinin uyumu söz konusudur. İnsan ancak derindeki duyguların açığa çıkmasıyla kendini tanır, onun evrenin sırrına erişmesi için bilim ve teknolojinin yanı sıra mistik ya da mitik unsurları da kavraması gerekir. Öte yandan insan önce kendini sonra dünyayı çözmeden başka yerlere gittiğinde bu çözümsüzlüğün her yerde karşısına çıkacağı ve gerçekle yüzleşmesi gerektiği vurgulanır.

Eserler, bilimkurgu unsurları taşısı da fantastik yoğunluğu daha ağır basmaktadır. Özellikle eserlerdeki kişi kadrosu, zaman ve mekân kurguları okuru yanılsamalarla etkisi altına alır. İnsan, üzerinde milyarlarca yıldır yaşadığı dünyayı

tahrip edip enkaza çevirmiş ve bunun adını da dünyayı çözümleme olarak koymuştur. Dünya tüketildiğinden yeni yaşam alanları bulmak için yüzünü yine ilksel ataları gibi gökyüzüne çevirmiş, dünyadan edindikleriyle daha yukarıyı, daha uzağı ve daha sır dolu gezegenleri hedef hâline getirmiştir. Unutmamak gerekir ki bunu yapan yine kendisidir yani kendinden, güdülerinden, duygularından kaçış yoktur. Söz konusu eserler, bu anlamda insanın nereye giderse gitsin, asla kendinden kaçamayacağını, bir kere dünyaya gelmişse artık doğallığını koruyamayacağını gözler önüne sermiştir. Bunun farkına varabilmesi için üçüncü bir göz gibi tepeden yani Arcturus'tan ya da İnci Kızlar'dan bakması gerekmiştir.

Kaynakça

- Atalay, H. (1999). *İngilizce-Türkçe Sözlük*, Ankara: Türk Dili Kurumları Yayınları.
- Bayat, F. (2007). *Türk Mitolojik Sistemi 1*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Baykan, F. (2000). *Nietzsche'nin Felsefesi*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Campbell, J. (2016). *Batı Mitolojisi* (K. Emiroğlu, Çev.). İstanbul: Isık Yayınları.
- Campbell, J. (2018). *Tanrıçalar ve Tanrıça'nın Dönüşümleri* (N. Küçük, Çev.). İstanbul: İthaki Yayınları.
- Campbell, J. (2020). *Doğu Mitolojisi* (K. Emiroğlu, Çev.). İstanbul: Isık Yayınları.
- Clute, J. (2002). *Sonsöz* (İçinde: Lindsay, D. (2016). *Arcturus'a Yolculuk*. İstanbul: İthaki Yayınları, 358-369.
- Crossley- Holland, K. (2018). *İskandinav Mitolojisi* (S. Kaytan, Çev.). İstanbul: Say Yayınları.
- Doğaç, N. (2009). *Hayalet Kentin Kadınları*. İstanbul: Cinius Yayınları.
- Erhat, A. (2002). *Mitoloji Sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Gibson, C. (2013). *Semboller Nasıl Okunur? Resimli Sembol Okuma Rehberi* (C. Alpan, Çev.). İstanbul: Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları.
- Hitchcock, L. (2013). *Kuram ve Kuramcılar Çağdaş Düşüncede Antik Edebiyat* (S. Pekşen, Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Kerényi, C. (2013). *Dionysos* (B. Çetiner, Çev.). İstanbul: Pinhan Yayıncılık.
- Lindsay, D. (2016). *Arcturus'a Yolculuk* (Ç. Kök, Çev.). İstanbul: İthaki Yayınları.
- Nietzsche, F. (2016). *Tragedyanın Doğuşu* (M. Tüzel, Çev.). İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Paglia, C. (1996). *Cinsellik ve Şiddet ya da Doğa ve Sanat* (T. Berkes, Çev.). İstanbul: İyi İşler Yayınları.
- Paglia, C. (2004). *Cinsel Kimlikler Nefertiti'den Emily Dickinson'a Sanat ve Dekadans* (D. Atay ve A. Hazaryan, Çev.). Ankara: Epos Yayınları.
- Schopenhauer, A. (2020). *İsteme ve Tasarım Olarak Dünya* (L. Özşar, Çev.). Bursa: Biblos Kitabevi.
- Uğur, V. (2019). *Türk Bilimkurgu Edebiyatı ve Arketipler*. Ankara: Günce Yayınları.
- Vanleene, S. M. A. (2011). Nietzsche'nin Sanat Anlayışı Bağlamında Apollon ve Dionysos. *Felsefe Dünyası*, 53, 237-252.